

Paola GUZZETTA
(Piana degli Albanesi - PA)

ZBORA E NGROHTË

Kish rarë zborë gjithë menatën, zborë e trashë, e rëndë po e ëmbël si ato zborë që bien te malet Shqiptarë kur dimri hipet te throni i tij.

Ashtu si Iliri zbylli sytë kle marrë nga pamja e zborës e u ndie i gëzuar si ngë kish klënë kurrë. Hora e tij, ai e dij, kur bij zbora qëndroj, e patundurë në mes malevet, si kur pritet gjëma pas rrufesë.

Ai dij se hora bëhej e fëmijëve, se gjithë të mbëdhenjtë rrijën brënda tuke shturë nëmë e tuke parkalesur sa ajo mbretëri të josesj si joset dilla e qëriut.

Ndërkaq sytë i kish zbillur edhe krie-komandanti Lul e krie-komandanti Adrianë; edhe ata klënë marrë nga pamja e zborës: e bardhë, zbirej në mes majavet, arrëj njera tek ai fill që ndan qiellin nga dheu. Luli u ndie burri më fatzi i jetës, karriera dhe e ardhmja e tij, ai e dij, ishën lidhur me atë zborë e ai ngë mënd të bëj gjë, ish i pafuqishëm, i zbjerë. Armata e tij ngë mënd të vej përpara e ashtu hera e tij afrohej...

Adriana rrij shtuara tuke vrejtur panoramën që Zoti i Madh kish zbuluar tek ajo menatë; gjaku jui kish thajtur te vinët por pamja marmuri e saj ngë tradhtoj më të vogël merak.

Luli e Adriana, burrë e grua, dy gjimsa që ngë mirren, që ngë lidhen, dy ftonj të ashpër dhe të egër ngarë ka krimbi më parë se të rriten. Qielli e dheu, Gaia e Urano, Apsu e Tiamat ndo njeri mënd të i kish thrritur por ngë ish gjella atë që ata jipjën!

Zoti i Madh, Fati, i kish vënë bashkë, krahë për krahë e ata gjellën e vjidhjen, e thithjen si rrenjët dheun kur ka rarë shi.

Barku i Adrianës ish i termë, i thatë, një shpellë e mbrazët ku hijën vetëm lakuriqtë të verbër. Ajo lindëj vdekjen ashtu si Luli dhëroj fare të shterpë kur shkoj për në rrugët e malevet; te Pranvera kur gjithë-qish zgjonet e ngjallet përsëri ai mbiellëj gjakun, egërsinë, gjakmarrjen.

I can't help it, she said, [...]

It's them pills I took, to bring it off, she said.

(She's had five already, and nearly died of young George).1

Iliri ish një djalë gjashtë vjeç, i bardhë si shkuma e i plot si nxire por mosnjeri mënd të kish nxurtatur se likura e tij ish e bardhë për faktin se ai luaj në mes stratës e pluhuraci që i pujaresh te kurmi e bëj sa të mblej me me ngjyrën e ullirit. Shtoni edhe faktin se atij ngë i pëlqej ujët... më mirë... ngë i pëlqej të lajturit, ata të fërkuar likurën si bëj noni me mushqit që kish qillëj te "fera"!

Tek ajo menatë ai ish i çelur, dij se miku i tij Petriti e prisëj te vendi iks, te ora iks. Një vend i fshehur që ngë njihëj njeri. Te sytë e tyre ai vend ish më i bukuri i jetës, si shpella e Kalipsot te rrëfimet e "Plakut", gjitoni i urtë që dej sa Iliri të mësoj më shumë se që mënd përçë "injanca mbanë njerëzit skillavë tuke i thënë se janë të lirë". Këto fjalë plaku ia thëshëj nga ditë po Iliri ish aq i vogël e i padjallëzuar se ngë mënd të i ndëlgoj; por i dëgjoj, ato fjalë, përçë i dukeshin të bukura e me vlerë.

Vendi i tyre ish një shpellë gërmuar te guri, ngë ishën marmure o kri-stale por Iliri e Petriti ndëlgojën se ai ish një vend i magjishëm.

Ashtu si hirën tek ajo menatë jui zbulua nën syvet një fushë e bardhë, e madhe, e pamatur; jui shtunë sipër e zunë fill të rrokulliseshin si ghatufe përposh diellit.

Iliri mendoj sa bukur ish ai jok kur vëri re se Petriti ngë ish më për-

krahu atij. Po merak, sa ka që t' e thom i la vendin të qeshurit: Petriti ish' e stisëj një arsenal me armë zborje, kish atëherë dhjetë paline shtuar njera prapa jetrës e njera ish e jicëj drejt fixhës e Ilirit. Ashtu si pa të parat ize u vu edhe ai të stisëj paline vdekjeprurëse e të i shtij me gjithë fuqinë që kish ngrah.

Ashtu si të dy ndëlguan se faqet i digjën si zjarr njeri tha: "mirë, në të arrënë, e thua se të munda, se u jam më i forti..."

"Si?" tha jetri " më i forti ti? Nga xa!" e palinet zurën të fluturojën pameta njera që faqet u bënë mushkri e atëherë ata u përgëzuan njeri me jetrin për luftën trime, shtrënguan duart e u ndreqën.

U kish bër vonë e t' jëmat, ata mendojën, ishën vënë që i kërkojën; Iliri e dej shumë mirë t' jëmën, ajo ish e bukurë dhe e butë e kish atë hjaur... atë hjaur... mëmje!

Krie-komandanti Lul e krie-komandanti Adrianë ngë dijën që vjen më rarë "hjaur mëmje"; ata mëmën edhe tatën e familjen e tërë e kishën zbjerë, ia kishën vrarë te gjimsa e natës kur gjumi pështron e fsheh në dhe sytë e trëmbur, lurimat e mbytura, gjellën që shket dhe jik e pakapshme

Floqe zborë që shkoqe ashtu si nget pëllëmbën e dorës!

Luli dhe Adriana kishën ngrah hjaurin i hekurit, ai ish murtaja e tyre; mishtë ngë kish më rrenjë tek ata kurme, ndienjat njerëzore kish klënë vënë përposh e u kish bërë e shurdër, e verbër, e pagojë.

Me zborën armata ngë mënd të tundej; ata kishën të gjejën një solucionë: ajo horë ngë kish lëhej gur mbi gur.

Ish e bëhej ditë kur krie-komandanti Adrianë e krie-komandanti Lul vendosën sa të mbielljën vdekjen tuke përdoruar bumbën.

Kokrra gjaku do të shtiheshin në brazda të humbëta sa dejte dhe oqeanë; mosnjeri do të bëj kurr të korrat, ai dhe ishë emëruar të thahej, të terej e të spirrëj.

Isht një mjet i përfutishëm: ai që shtie bumbën ngë ndihet fajtor më

shumë se ai që rri tuke vrejtur; ai ngë sheh rezultatin e veprimt të tij e duart ngë i ndoten me gjak. Kur të jenë më shumë viktima se ato që ndërgjegjia e tij mënd të mbanj, ai mënd të thetë se ato janë "efekte anësore", të lipënj ndjesë e të ndreqet, glishtrat mbi njetër pulsantë.

U ngre një erë tek ajo ditë sipër fushës, një erë e lehtë, vjeshtore. Fletët tundeshin ëmbëlsisht me ritmin e qetësisë. Fluturuan llargu fletët, sipër horës që një herë kish klënë e gjallë, që nani flëj e qetë përposh një mënti zborje më e ngrohtë se bumbat që kishën i rarë ngrah. U pujaresh fletët, një e një; sipër shpivët të gorrormisme, animejvet spovistë, ca këtu e ca këtye, sipër fixhës së Petritit, të kuqe të parën herë për bumba zborje, të kuqe të dytën, për gjakun.

E keqe ajo fletë që dalë e dalë u pujaresh sipër asaj "Pietà", Iliri e e jëma, bir e mëmë, të patundur; jo një thirrime nga ato gojë, jo një dridhmë nga ata krahe e këmbë.

E jëma mbaj të birin, e shtrëngoj te krahët e saj... i sprasmi përfaqim përpara vdekjes që qaset e papritur, përfaqim i ëmbël, i njomë e me kaq i fortë dhe ruajtës.

Të bardhë ishën nani, të dy; të bardhë si zbora që dalë e dalë ish' e i pështroj. Ajo mëmë ngë ishë më e butë e atë hjaur mëmje e kish zbjerë për gjithmonë.

E keqe kle edhe ajo fletë e çila u pujaresh mbi krahët e Plakut. Nga sytë e tij i derdeshin lotë vreri, të mjegulluam si qielli i kish e ashtu jicëj; jicëj në mes të vdekurvet si një somnambul që mosnjeri kish të zgjoj. E nga goja e terme, nga buzët guri fjalë antike por të shejte zunë të i shkisjën

"Vdekja ngë do të jetë më,

As zi, as vajtime

As shqetësim"

"Atij që ka etë

U do t' i jap dhuratë

Nga burimi i ujit të jetës"

"Kurse për frikakakët dhe të pabesët, dhe të neveritshmit dhe Vrarësit, dhe kurvëruesit, dhe magjistarët, dhe Idhujtarët, dhe gjithë gënjeshtarët, pjesa e tyre do Të jetë në liqenin që digjet me zjarr dhe Sqfufur, që është vdekja e dyjtë".

104

LA NEVE CALDA

Aveva nevicato per tutta la mattina, neve densa, pesante ma dolce come le nevi che si posano sui monti Albanesi quando l'inverno sale sul suo trono.

Apprendo gli occhi Ilir fu preso dalla vista della neve e si sentì felice come non mai. Il suo paese, lui lo sapeva, quando nevicava si fermava, immobile in mezzo ai monti, come chi aspetta il tuono dopo il fulmine.

Lui sapeva che i bambini si impossessavano del paese, che tutti gli adulti rimanevano a casa bestemmiando e pregando affinché quel regno si sciogliesse come cera.

Nel frattempo, anche il capo comandante Lul e il capo comandante Adriana avevano aperto gli occhi; anch'essi colti dalla vista della neve: bianca, si perdeva tra le cime, giungendo fino alla linea che separa il cielo dalla terra.

Lul si sentì l'uomo più sciagurato del mondo, la sua carriera, il suo futuro, lui lo sapeva, erano legati a quella neve e lui non poteva fare nulla, era impotente, perso. La sua armata non poteva avanzare così la sua ora si avvicinava...

Adriana stava in piedi guardando il panorama che il Grande Dio aveva svelato quella mattina; le si era gelato il sangue nelle vene ma il suo aspetto marmoreo non tradiva la benché minima preoccupazione.

Lul e Adriana, uomo e donna, due metà che non coincidono, che non si legano, due melecotogne aspre e cattive rese marce dal verme ancor prima di maturare. Qualcuno avrebbe potuto definirli Il Cielo e La Terra, Gaia e Urano, Apsu e Tiamat ma non era la Vita ciò che essi davano!

Il Grande Dio, il Fato li aveva affiancati, l'uno accanto all'altro ed

105

essi la rubavano, la vita; la succhiavano come le radici succhiano la terra dopo la pioggia.

Il ventre di Adriana era sterile, arido, una vuota caverna dimora di pipistrelli ciechi. Ella partoriva solo la morte così come Lul spargeva seme sterile passando per le vie tra i monti; in Primavera quando tutto si risveglia e viene a nuova vita egli seminava il sangue, la malvagità, la vendetta.

I can't help it, she said, [...]

It's them pills I took, to bring it off, she said.

(She's had five already, and nearly died of young George).2

Ilir era un bimbo di sei anni, bianco come la schiuma e paffuto ma nessuno avrebbe potuto immaginare che la sua pelle fosse bianca perché giocando per strada la polvere si posava sul suo corpo facendolo sembrare olivastro. Aggiungete il fatto che non amava l'acqua... o meglio...non amava farsi lavare, quel farsi strofinare la pelle come faceva suo nonno coi muli che avrebbe portato alla fiera del paese! Quel mattino era elettrizzato, sapeva che il suo amico Petrit lo aspettava al posto ics, all'ora ics. Un posto segreto che nessuno conosceva. Ai loro occhi quel posto era il più bello al mondo, come la caverna di Calipso nei racconti del "Vecchio", il saggio vicino di casa che voleva che Ilir imparasse il più possibile perché "l'ignoranza tiene gli individui schiavi dicendo loro che sono liberi". Queste parole il vecchio glielie ripeteva ogni giorno ma Ilir era troppo piccolo e ingenuo per capirle; ma le ascoltava, quelle parole, perché a lui sembravano belle e importanti.

Il loro posto era una grotta scavata nella pietra, né marmi né cristalli ma Ilir e Petrit credevano che quel luogo fosse incantato.

Quella mattina, appena entrati, una prateria bianca, grande, infinita si

106

rivelò ai loro occhi; vi si lanciarono sopra, rotolandovisi come gattini sotto il sole.

Ilir stava pensando a quanto era bello quel gioco quando a un tratto si accorse che Petrit non era più accanto a lui; ma la preoccupazione, in un attimo, lasciò il posto alle risa: Petrit stava costruendo un arsenale di armi di neve, aveva già dieci palline, in fila l'una dopo l'altra e una di quelle si dirigeva dritta verso la sua faccia. Non appena "vide le prime stelle" per il dolore si mise anch'egli a fabbricare palline mortali e a tirarle con tutta la forza che aveva in corpo.

Quando entrambi si accorsero che le loro guance stavano andando a fuoco uno dei due disse -"bene, se ti basta e ammetti che il vincitore sono io e che sono il più forte..." "Come?" - disse l'altro- "tu il più forte? Tieni questo!"- e le palle di neve ricominciarono a volare fino a che le guance diventarono viola e allora i due si complentarono l'uno con l'altro per la valorosa battaglia, si strinsero le mani e se ne andarono.

Si era fatto tardi e le loro mamme, sicuramente, li stavano cercando; Ilir voleva molto bene alla mamma, lei era bella e morbida ed aveva quel profumo...quel profumo...di mamma!

Il capo comandante Lul e il capo comandante Adriana non sapevano cosa potesse significare "odore di mamma"; essi avevano perso la mamma, il papà, la famiglia intera, qualcuno li aveva uccisi nel mezzo della notte quando il sonno copre e seppellisce gli occhi spaventati, le grida soffocate, la vita che scivola e fugge via inafferrabile

Fiocco di neve ti disgreghi sul palmo della mano

Lul e Adriana portavano addosso l'odore del ferro, esso era la loro peste; la carne non aveva più radici in quei corpi. l'umanità era stata calpestate ed era diventata sorda, cieca, e muta.

107

Con la neve l'armata non poteva muoversi; dovevano trovare una soluzione: quel paese doveva essere raso al suolo.

Albeggiava quando il capo comandante Adriana e il capo comandante Lul decisero di seminare la morte usando la bomba.

Chicchi di sangue sarebbero stati piantati in solchi profondi come mari ed oceani; nessuno avrebbe mai mietuto, quella terra era destinata ad inaridirsi, diventare sterile e sparire.

È un mezzo vantaggioso: colui che sgancia la bomba non si sente più colpevole di colui che sta a guardare; non vede il risultato della sua azione e le sue mani non si sporcano di sangue. Se dovessero esserci più vittime di quelle che la sua coscienza può sopportare, allora, può sempre parlare di "effetti collaterali", chiedere scusa e andare via, le dita su un altro pulsante.

Si alzò un vento quel giorno, un vento leggero, autunnale. Le foglie ondeggiavano dolcemente al ritmo del silenzio. Volarono lontano, le foglie, sopra al paese che era stato vivo, un giorno; che ora dormiva tranquillo sotto ad un manto di neve calda, più calda delle bombe che lo avevano colpito.

Si posarono, le foglie, una ad una; sopra le case diroccate, gli animali morti, qua e là, sul volto di Petrit, rosso la prima volta per le bombe di neve, rosso la seconda, per il sangue.

Sventurata quella foglia che pian piano si posò sopra a quella Pietà, Ilir la madre, madre e figlio, immobili; non un alito da quelle bocche, non un fremito da quelle braccia e da quelle gambe.

La madre teneva il figlio, lo stringeva tra le sue braccia...l'ultimo abbraccio davanti alla morte che si avvicina inaspettata, abbraccio dolce, tenero e tuttavia forte e protettivo.

Erano bianchi ora, entrambi; bianchi come la neve che li andava

coprendo, pian piano. Quella madre non era più morbida e quell'odore di mamma l'aveva perso per sempre.

Sventurata fu altresì quella foglia che si posò sulle spalle del Vecchio. Dai suoi occhi sgorgavano lacrime di fiele, erano annebbiate come il cielo e così camminava; camminava in mezzo ai morti come un sonnambulo che nessuno avrebbe svegliato. E dalla bocca arsa, dalle labbra di pietra, parole antiche ma sacre cominciarono a scorrere

"Non ci sarà più la morte
Né lutto, né lamento, né affanno"

"A colui che ha sete
Darò gratuitamente
Acqua della fonte della vita"

"Ma per i vili e gli increduli, gli abietti e
Gli omicidi, gli immorali, i fattucchieri,
gli idolatri e per tutti i mentitori è
riservato lo stagno ardente di fuoco e
di zolfo. È questa la seconda morte."